

Eksempel på besvarelse af spørgeordet "Sammenligning" inkl. retteark.

Som nævnt i skriveskabelonen for dette spørgeord på HG-paletten er det vigtigt at være opmærksom på følgende, når der arbejdes med sammenligningsgenren:

Kvalitetskriterier for den gode sammenligning:

- Sammenligningen skal være fokuseret og besvare opgaveformuleringen.
- Find synspunkter/oplysninger i bilagene der kan bruges til at belyse problemstillingen.
- Find nogle fokus eller emner, der kan strukturere disse synspunkter/oplysninger (sammenligningskriterier).
- Skriv besvarelsen som en sammenligning af synspunkter/oplysninger på **tværs af bilagene** for hvert af disse emner, så forskelle og ligheder tydeliggøres.
- Inddrag relevant samfundsfaglig viden, teorier og begreber.
- Slut af med et sammenfattende svar på den stillede opgaveformulering, en konklusion.

Desuden kan det være en god idé at starte med et kort introducerende afsnit, hvor materialet introduceres og hvor både fokus og sammenligningskriterier præsenteres.

En opgave af denne type kunne eks. se således ud:

2. Sammenlign de opfattelser af årsagerne til den økonomiske krise i Grækenland og konsekvenserne af den førte økonomiske politik, der kommer til udtryk i bilag C1, C2 og C3.
I sammenligningen skal du anvende viden om økonomiske sammenhænge.

Her er du altså allerede fra opgaveformuleringen hjulpet på vej ift. struktureringen af din besvarelse – i dette tilfælde kan der opdeles mellem "årsager" og "konsekvenser".

En besvarelse på denne opgave kunne tage sig således ud.

Besvarelse:

Indledning

Fra 2009 og fremefter har økonomer talt om den *græske syge*; et udtryk der dækker over Grækenlands ustyrlige statsgæld - og i det hele taget – ustyrlige økonomi. Grækenland har siden finanskrisens begyndelse været epicentret for problemer i eurozonen og har i den forbindelse sat EU's politiske sammenhængskraft på en gevaldig styrkeprøve. I bilag C1, C2 og C3 kommer en række forskellige opfattelser af årsagerne til krisen og konsekvenserne af den førte politik til syne. For at udpege væsentlige forskelle og ligheder i synspunkterne opstilles to sammenligningskriterier: 'Årsager – EU som hjælper eller antagonist?' og 'Konsekvenser i et keynesiansk perspektiv'. Sammenligningen tager udgangspunkt i viden om økonomiske sammenhænge.

Årsager: EU som hjælper eller antagonist?

Bilag C1 peger først og fremmest på, at den økonomiske situation i Grækenland i høj grad er selvforskyldt og at det er grækerne selv, der udgør problemet. Schwartz argumenterer for, at den høje

gæld skyldes Grækenlands ekspansive finanspolitik efter indtrædelsen i eurozonen i 2001, samtidig med, at de græske borgere eksempelvis *'har fundet job, der ikke var brug for'*. Dette kan ses som et udtryk for, at underskuddet på statens finanser især skyldes indbyggede og u hensigtsmæssige strukturer i samfundet - man taler her om et *strukturelt* underskud. I forlængelse heraf nævnes Letland, der som et langt fattigere land har formået at gennemføre *'radikale besparelser, økonomisk genopretning og reformprogrammer'*, mens grækerne ifølge Schwartz har *fravalgt* at opruste den nationale økonomi. I direkte modsætning står synspunkterne i C3. Borgernes ansvar bliver her fraskrevet, idet premissen om at grækerne har levet over evne, og nu må betale, bliver afvist. Som modargument nævnes det at den græske befolknings private gældsætning er blandt den laveste i Europa, men at den offentlige gæld blev indstiftet af græske politikere og teknokrater før krisens begyndelse. Skribenterne konstaterer i forlængelse af dette at borgerne ligger under for en negativ diskursiv tendens i danske og europæiske medier, hvor de bl.a. bliver stemplet for at have levet *"over evne"* og haft en *"hæmningsløs forbrugsfest"* – altså i direkte opposition til C1.

En anden væsentlig årsag til den græske gældskrise, først og fremmest fremført i C2, er EU og eurozonesamarbejdet (heraf overskriften "Euroen er en græsk tragedie"). Søndergaard argumenterer overordnet for, at fraværet af en selvstændig, græsk valuta kombineret med Grækenlands manglende konkurrencekraft har betydet, at økonomien nødvendigvis måtte bryde sammen på et tidspunkt. Optagelsen i eurozonesamarbejdet i 2001 betød billige lån i udlandet for grækerne, da lånerne ikke længere behøvede at frygte en eventuelt nedskrivning af den græske drachme. Mens grækerne optog stadig flere lån hos især de tyske og franske banker voksede de offentlige udgifter – og dermed også underskuddet. Ved finanskrisens begyndelse stod det klart for alle at gælden var løbet løbsk – statistiske revisioner af statsregnskabet viste desuden, at underskuddene var groft undervurderet. I EU faldt Grækenlands kreditværdighed drastisk, hvilket medførte, at renten begyndte at stige: *"Resultatet blev, at de græske renter steg mod himlen – nu krævede lånespekulanter en solid 'krigspræmie' for deres chancesejls på det oprørte græske hav"*, skriver Sørensen, og tillægger altså EU størstedelen af skylden for den økonomiske fadæse. Som belæg hertil peger han på, at EU's overtagelse af dele af Grækenlands udenlandske gældsposter satte Grækenland under administration og tvang landet til en række nedskæringsprogrammer, der ikke har formået at forbedre den økonomiske situation. Dette EU-skeptiske synspunktet deles umiddelbart også af skribenterne i C3, der bl.a. peger på, at den græske gæld på blot fire år er vokset fra 148% af BNP i 2009 til 175% i 2013 i forlængelse af EU's hjælpepakker og medfølgende økonomiske spændetrøjer. I direkte opposition hertil ses synspunkterne i C1. EU og trojkaen er for Schwartz den helt store hjælper: *"Men den i Grækenland så forhadte trojka er i Athen for at hjælpe med at genopbygge det græske samfund"* – årsagen til krisen er som tidligere nævnt grækerne selv, herunder den politiske kultur, der ifølge Schwartz er præget af klientelisme og nepotisme. Desuden argumenteres der for, at den græske krise er *overdrevet* sammenlignet eksempelvis mange af de østeuropæiske lande, og at Grækenland ved hjælp af EU's besparelsesstrategi (besparelser, økonomisk genopretning, reformer etc.) kunne have undgået krisen – altså en række EU-venlige synspunkter der divergerer fra bilag C2 og C3.

Konsekvenser i et keynesiansk perspektiv

De tre bilag er relativt enige om konsekvenserne og omfanget af den førte økonomiske politik, der har forudsaget gældskrisen i Grækenland, fra indtrædelse i eurozonen over finanskrisen til i dag. Schwartz peger på nationale gæld på godt og vel 240 mia. euro i C1, Søndergaard henviser til en *"massearbejdsløshed"* og *"dyb fattigdom"* i C2 mens skribenterne i C3 nævner at *"Grækenlands generelle*

levestandard er blevet alvorligt forringet” og at en række demokratiske institutioner er blevet undermineret i forlængelse af EU’s krav om kontraktiv finanspolitik. På baggrund af disse dikterede spareprogrammer nævnes også at en fascistisk bølge er skyllet ind over landet, synliggjort ved organisationer som Gyldent Daggry, der *”rækker fra gaden og ind i parlamentet”*. Når Schwartz i C1 modsat er fortaler for, at Grækenland burde have fulgt disse spareplaner, argumenterer han ud fra keynesiansk teori med fokus på, at staten bør gå ind og påvirke efterspørgslen ved at føre en aktiv, kontraktiv finanspolitik – altså at der er blevet gjort det rigtige, og at konsekvenserne er *”overdrevet”*.

Den samme keynesianske tankegang gør sig gældende i Søndergaards argumentation; han er dog klar tilhænger af den ekspansive finanspolitik og derfor *imod* den besparelspolitik, EU har ført. Strategien har været at skære på de offentlige udgifter for at nedbringe den samlede statsgæld og underskuddet på de offentlige finanser og dermed betale de europæiske banker tilbage – en stor fejl, mener Søndergaard, idet de hårde nedskæringer har medført høj beskæftigelse, lav vækst og måske vigtigst af alt: en manglende mulighed for, at Grækenland kan arbejde sig ud af krisen. I mellemtiden peger C3 på at EU’s økonomiske spændetrøje er kulturelt ødelæggende og at der p.t. sker en ny-liberalistisk omstrukturering af landet, hvor alle offentlige instanser og landets arbejdskraft *”udplyndres og sælges til højestbydende private aktører”*. Det græske statsapparat har selv bedt om det – ville Schwartz dog påpege – sandsynligvis med henvisning til, at grækerne før finanskrisens begyndelse havde *sminket* en række økonomiske nøgletal og derved givet de europæiske banker falske forudsætninger for at låne grækerne penge. For slet ikke at tale om den mangelfulde skatteopkrævning, hvor dét at betale skat snarere var undtagelsen end reglen – særligt hos de højeste indtægter.

Delkonklusion

Sammenfattende kan det konkluderes at bilag C1 adskiller sig radikalt fra C2 og C3 på en række centrale områder; bilag C2 og C3 er begge skeptiske over for EU’s hjælpepakker og argumenterer sågar for, at den førte sparepolitik kun har forværret krisen i Grækenland. Blandt de væsentligste årsager til krisen nævnes de græske politikere, eurozonestamarbejdet samt ringe konkurrencekraft. Bilag C1 står her i klar opposition; med et EU-venligt udgangspunkt påpeger Schwartz at den økonomiske situation kunne oprettes ved at følge EU’s krav om at føre en kontraktiv finanspolitik. Afslutningsvis pegede C1 modsat på at den græske krise fulgte som resultat af en svag græsk mentalitet, hvor borgerne, inden krisen ramte, levede *”over evne”* mens den offentlige administration havde en *”hæmningsløs forbrugsfest”* – en politisk struktur præget af klientisme og manglende investeringer i den nationale økonomi.

Bedømmelsen:

Bemærk hvordan der i besvarelsen veksles fint mellem bilagenes centrale synspunkter fokuseret klart mod de enkelte sammenligningskriterier. Synspunkter/pointer er desuden tydeliggjort ved hjælp af relevante citater. Synspunkterne forklares desuden løbende med inddragelse af viden om økonomiske sammenhænge – som det er påkrævet i opgaveformuleringen.

De fleste censorer ved den skriftlige eksamen bedømmer opgaven ved hjælp af et såkaldt retteark, hvor man ret hurtigt kan danne sig et overblik over elevens genforståelse, fokus på

opgaveformuleringen/problemstillingen samt faglige niveau. Det er derfor **helt afgørende**, at disse elementer udtrykkes klart i din besvarelse!!

Et retteark til denne besvarelse kunne se sådan her ud:

- Genrebevidsthed (struktur i sammenligningen – opstilles sammenligningskriterier?):
JA ___ Delvist ___ NEJ ___
- Forståelse for bilagens centrale pointer/synspunkter JA _____ Delvist _____ NEJ _____
- Anvender materialet med fokus på forskellige opfattelser af årsagerne til den økonomiske krise i Grækenland og konsekvenser af den førte politik: JA _____ Delvist _____ NEJ _____
- Anvendes relevante faglige begreber i sammenligningen? JA _____ Delvist _____ NEJ _____
- Anvender viden om økonomiske sammenhænge: JA _____ Delvist _____ NEJ _____
- Opsamlende delkonklusion med fokus på opgaveformuleringen (både årsager OG konsekvenser)
Ja, grundig _____ Ja, men kortfattet/overfladisk _____ Nej _____
- Andre kommentarer: _____
- Bedømmelse af delopgave:

Det er derfor en god idé, at skæve til disse fokuspunkter og bruge dem som tjekliste, når du laver din besvarelse.

God fornøjelse

/UK 2017